

60-річчя академіка НАН України В.П. СЕМИНОЖЕНКА

9 червня виповнилося 60 років відому державному діячеві, визнаному вченому в галузі фізики та матеріалознавства академікові НАН України Володимирові Петровичу Семиноженку.

В.П. Семиноженко народився 1950 р. у Києві. У 1961 р. його родина переїхала до Харкова. У 1972 р. — на рік раніше встановленого строку — Володимир Петрович із відзнакою закінчив фізико-технічний факультет Харківського державного університету. Через два роки він захистив кандидатську, а в 1984 р. — докторську дисертації. У 1988 р. його обрано членом-кореспондентом, а в 1992 р. — академіком Національної академії наук України.

Упродовж 1973–1975 рр. В.П. Семиноженко працював науковим співробітником Донецького фізико-технічного інституту та Фізико-технічного інституту низьких температур. Він отримав важливі теоретичні результати в галузі кінетики нерівноважних явищ у конденсованих середовищах у сильних зовнішніх полях і теоретично передбачив низку нових ефектів у конденсованих системах, зокрема нерезонансне паралельне накачування в магнітних діелектриках, кінетичний механізм стимуляції надпровідності високочастотним електромагнітним полем, нечеренковський механізм посилення фонових і спінових хвиль у напівпровідниках. Учений уперше запропонував теоретичну модель надпровідникового тунельного транзистора, дослідив нові механізми генерації акустичних хвиль гігагерцового і терагерцового діапазонів у магнетиках та надпровідниках.

З 1985 р. В.П. Семиноженко — генеральний директор Усесоюзного науково-ви-

робничого об'єднання «Монокристалреактив» Міністерства хімічної промисловості СРСР, за його ініціативою згодом реорганізованого в Науково-технологічний концерн «Інститут монокристалів» НАН України. Нині це Науково-технологічний комплекс із такою ж назвою, до складу якого входять: Інститут монокристалів, Інститут сцинтиляційних матеріалів, НДВ хімії функціональних матеріалів, ДП «Завод хімічних реактивів», НТЦ Імунобіотехнології (м. Київ), Науково-дослідний інститут мікроприладів (м. Київ) та Науково-дослідний технологічний інститут функціональної мікроелектроніки (м. Сімферополь).

З 1987 р. Володимир Петрович активно працює в галузі експериментального і теоретичного дослідження високотемпературних надпровідникових (ВТНП) матеріалів. Проведені ним дослідження допомогли довести наявність фазових переходів у сегнето- і антисегнетоелектричний стан в ітрієвих сполуках ВТНП-оксидів. Розглянуто теоретичні моделі механізмів виникнення високотемпературної надпровідності, досліджено зв'язок пружних властивостей і магнітного впорядкування в оксидних купратах, що перетворюються у високотемпературні надпровідники під час легування. Проведено дослідження з одержання різних типів ВТНП-матеріалів для різноманітного використання. Уперше вирощено бездвійникові надпровідникові монокристали ітрієвих сполук, одержано розплавні полікристалічні ВТНП-матеріали, розроблено технологію одержання ВТНП-плівок методом лазерного випарювання з високою однорідністю критичної температури.

В.П. Семиноженко зробив вагомий внесок у розвиток радіаційного приладобудування, нових методів неруйнівного контролю, його досягнення мають велике значення для ядерно-фізичних досліджень, екології, медицини, сільського господарства, мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи. Ядерна медицина, зокрема комп'ютерна томографія, — основа сучасної медицини і головний напрям її розвитку на найближчі десятиліття, тому однією з найбільш важливих розробок учених НТК «Інститут монокристалів», створених під керівництвом Володимира Петровича, є перший вітчизняний ядерний томограф.

Учений активно сприяє розвитку в Україні наукоємних технологій у сфері біотехнології та кріобіології для реалізації перспективних медичних програм, зокрема розроблення та впровадження у виробництво сучасних тест-систем для діагностики широкого кола захворювань, серед яких СНІД, гепатит, комплекс ToRCH-інфекцій, туберкульоз.

Він автор та співавтор понад 450 наукових праць і винаходів, низки відомих книг і монографій. Серед його учнів 5 докторів та 11 кандидатів наук.

Від 1992 року В.П. Семиноженко член Президії НАН України, голова Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України. Під його керівництвом запропоновані й реалізуються нова схема функціонування академічних регіональних наукових центрів, вагомі регіональні науково-технічні програми в галузі екології, паливно-енергетичних проблем, використання вторинних ресурсів тощо. Розроблено концепцію регіональної науково-технічної політики України. Тривалий час успішно діяла нова модель реорганізації управління науково-технологічною сферою країни: створено Раду з питань науки і науково-технічної політики при Президентові України (протягом трьох років Володимир Петро-

вич був заступником її голови), Міністерство України у справах науки і технологій, мережу науково-координаційних рад при облдержадміністраціях.

У 1996–1998 рр. В.П. Семиноженко був міністром у справах науки і технологій, членом Президії Кабінету Міністрів України. Він доклав чималих зусиль для формування в найкоротші строки цілісної системи державного управління циклом «наука — технології — інновації — охорона промислової власності», розгортання й реалізації важливих для вітчизняної економіки науково-технічних розробок, підготовки проектів законодавчих і нормативних актів, спрямованих на збереження і розвиток науково-технологічного потенціалу держави. Його було обрано головою Міждержавного комітету з науково-технічного розвитку країн-учасниць СНД.

У 1999 та 2001–2002 рр. В.П. Семиноженко — віце-прем'єр-міністр України. За період роботи на цій посаді йому вдалося надати відчутний імпульс реалізації пенсійної реформи в Україні, перебудові державної системи охорони здоров'я, впровадженню нового закону України в галузі середньої освіти тощо. 11 березня 2010 року його знову призначено на цю посаду.

Він тричі обирався народним депутатом України (1994, 1998, 2002 роки). У 1994 — 1998 рр. був координатором міжфракційного депутатського об'єднання «Наука України», упродовж 1998–2000 рр. — головою Комітету з питань науки і освіти, у 2000–2001 рр. — членом Комітету з питань бюджету Верховної Ради України; відіграв помітну роль у створенні й прийнятті Конституції України, важливих законодавчих актів, зокрема законів України: «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про загальну середню освіту»; законопроектів: «Про вищу освіту», «Про інноваційну діяльність», «Про захист авторських і суміжних прав»; Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України тощо.

Понад десять років В.П. Семиноженко є науковим керівником Харківського філіалу Національного інституту стратегічних досліджень. Він почесний доктор та професор 21 університету України, головний редактор журналів «Проблеми науки» та «Функціональні матеріали», альманаху порівняльних досліджень «Ойкумена», член редколегії низки наукових видань, серед яких науково-практичний журнал Ради національної безпеки і оборони України «Стратегічна панорама» та ін.

Учений нагороджений орденами «За заслуги» I, II і III ступенів, «Святого Князя Володимира» IV ступеня, почесними грамотами Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України. Він двічі лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1992, 2000 рр.) та Міжнародної премії в галузі ядерної фізики (1999 р.), має звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Наукова громадськість, колеги та друзі вітають Володимира Петровича з ювілеєм, бажають йому міцного здоров'я, невичерпної працездатності та нових звершень на благо Вітчизни.

80-річчя члена-кореспондента НАН України Л.Г. РОЗЕНФЕЛЬДА

3 червня виповнилося 80 років знаному вченому в галузі медичної радіології членові-кореспондентові НАН України, віце-президенту АМН України академікові АМН України Леонідові Георгійовичу Розенфельду.

Л.Г. Розенфельд народився в 1930 р. на Луганщині в родині лікарів. Закінчивши в 1948 р. із відзнакою середню школу, він вступив на лікувальний факультет Київського медичного інституту ім. О.О. Богомольця. Паралельно Леонід Георгійович навчався в Інституті вдосконалення лікарів за спеціальністю «рентгенологія». У 1954 р. він єдиний на курсі здобув кваліфікацію рентгенолога.

Працював за фахом на Закарпатті та в Криму, а з 1956 р. завідував рентгенологічним відділенням у клініці, якою керував Микола Михайлович Амосов. Молодий лікар перетворив відділення на рентгеноторакальне, де виконували перед-

операційні контактні дослідження серця, стравоходу, легенів. Цей досвід став основою його кандидатської дисертації «Рентгенодіагностика дивертикулів стравоходу» (1967) і монографій «Реконструктивна хірургія стравоходу», «Рентгенодіагностика пухлин стравоходу, органів черевної порожнини та позачеревного простору», «Рентгенодіагностика захворювань оперативних органів травної системи».

Новий етап наукової діяльності Л.Г. Розенфельда припадає на той час, коли він у 1967 р. очолив відділення рентгенології і радіології в науково-дослідному інституті отоларингології, керівником якого був видатний український учений Олексій Сидорович Коломійченко, ім'ям якого нині названа ця установа. Леонід Георгійович і сьогодні працює в інституті на посаді заступника директора з наукової роботи, що, правда, на громадських засадах.